

סיכום קצר לסוגיית "שומר שמסר לשומר" / ב"ק יא:

גמרא:

ואמר עולא אמר רבי אלעזר: שומר שמסר לשומר, שומר שקבל פקדון לשמירה, והלך ומסרו ללא רשות הבעלים לשומר אחר שישמור במקומו, וניזק הפקדון, **פטור** השומר הראשון מלשלם, בכל המקרים שהיה פטור אילו היה ממשיך לשמור בעצמו את הפקדון. כלומר, אין מסירת הפקדון לשומר אחר נחשבת כפשיעה, לכן אינו חייב אלא בדברים שהיה חייב בהם ללא המסירה.

ולא מיבעיא, ולא רק שומר חנם שמסר את הפקדון לשומר שכר פטור אם אירע אונס, כי אין המסירה נחשבת לפשיעה כיון דעלווי עלייה לשמירתו, שהרי במסירתו רק השביח את השמירה, כי שומר שכר המתחייב על גניבה ואבידה מוסר את נפשו לשמור יותר משומר חנם, לכן ברור שמסירת הפקדון באופן כזה אינה נחשבת לפשיעה, ואין לחייב את הראשון על אונס שיארע אצל השומר השני, **אלא אפילו שומר שכר שמסר את הפקדון לשומר חנם, דהשתא גרועי גרועיה לשמירתו**, שבכך מגרע הוא את טיב השמירה, כי שומר חנם טורח פחות בשמירת החפץ, מכל מקום, **נמי**, גם באופן כזה **פטור** השומר הראשון אם יארע אונס. והטעם שאין זה נחשב לפשיעה, **שהרי מסר את הפקדון לאדם בן דעת**, היודע ומסוגל לשמרו.

ומביאה הגמרא דעה חולקת בדין זה: **רבא אמר: שומר שמסר לשומר אחר שלא ברשות הבעלים, חייב** הראשון אפילו באונסים. **ולא מיבעיא**, ולא רק שומר שכר שמסר את הפקדון לשומר חנם חייב באונסים, כי מסירתו נחשבת לפשיעה, **דגרועי גרועיה לשמירתו**, שהרי גרע מטיב שמירת הפקדון. ⁽³⁰⁾ **אלא, אפילו שומר חנם שמסר את הפקדון לשומר שכר**, ובכך השביח את טיב השמירה, מכל מקום, **חייב** באונסים, שכן שומר הטוען טענת אונס, אינו נפטר כל זמן שלא נשבע שלא פשע בחפץ, וכאן, הרי השומר הראשון אינו יכול להשבע שלא היתה פשיעה בשמירת החפץ, כיון שהוא לא יכול לדעת זאת כי החפץ היה בידי השומר השני. ואין השומר הראשון יכול לומר למפקיד שיטול שבועה מהשומר השני שלא פשע בשמירתו, משום **דאמר ליה**, יכול המפקיד לומר לשומר הראשון: **רק את מהימנת לי בשבועה**, אתה בלבד נאמן עלי כאשר תשבע לי שלא פשעת בפקדון, ואולם **האי, לא מהימן לי בשבועה**. השומר האחר, אינו נאמן עלי בשבועתו. לכן השומר הראשון שלא היה עם החפץ, ולא יכול להשבע, אינו יכול להסתמך על שבועת השומר השני, ועליו לשלם.

תוספות:

ד"ה "לא מבעיא": תוס' מחדש שלפי עולא, במקרה ששומר חנם מסר לשומר שכר ונגנבה או שאבדה, השומר-שכר חייב לשלם, והוא משלם לבעלים ולא לשומר הראשון.

ומביא רביה מדברי רבי יוסי שאסור לאדם לעשות סחורה בפרה של חבירו. ולכן השומר הראשון אינו מקבל תמורה לכך שהעביר את החפץ לשומר אחר, שהרי זו סחורה.

ד"ה "את מהימנת לי בשבועה" (בתחילתו): תוס' מחדש דין, שאם הבעלים אכן סומך על השומר השני יותר מן הראשון, השומר הראשון פטור. (ראה להלן - במפרשים).

מפרשים:

מחלוקת מי משלם לש"ש: ה"שיטה מקובצת" מביא מחלוקת במקרה ששומר חנם מסר לשומר שכר, לדעת עולא (שהראשון פטור והשני חייב) - מי משלם את שכר השמירה לשומר שכר? **דעת מהר"י כ"ץ** שהשומר חנם משלם מכספו כיון שלא ניתנה לו רשות למסור, **ודעת רבי מאיר מסרקסטה** שהבעלים משלם מכספו, שהרי סוף סוף הוא זה שהרויח מכך שהבהמה נגנבה אצל השומר שכר (שהרי רק הוא חייב בגניבה ואבידה, וש"ח פטור).

מה הדין במקרים הבאים לפי סברת רבא (שהשני אינו נאמן בשבועה): (1) אם היו עדים שנגנבה ואין צורך בשבועה - לכאורה הראשון פטור. (הרי"ף 9) (2) אם הבעלים ראה שנגנבה ולא צריך שבועה - לכאורה הראשון פטור (מ"מ). (3) אם הבעלים רגיל להפקיד חפצים אצל השני - לפי הרמב"ם הראשון פטור, ולפי רבותיו של המאירי - חייב (שהרי אולי הסיבה שכעת לא הפקיד אצל השני היא הוכחה שכבר לא מאמין לו). (4) אם ידוע שהבעלים מאמין לשני (המקרה שהביא התוספות) - לפי התוס' - הראשון פטור, אך לפי הרא"ש חייב.

הלכה למעשה: הלכה נפסקה כרבא - שומר שמסר לשומר חייב.